

Nr 1799

av herr Werner i Malmö m. fl.

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:32 med förslag till lag om ändring i giftermålsbalken, m. m.

Äktenskap och familj har på senare tid utsatts för en i många stycken ovederhäftig kritik. Många har betraktat det traditionella äktenskapet som en relik från en gången tid och funnit det angeläget ersätta detsamma med andra och friare samlevnadsformer. Kritikerna har bl. a. kunnat peka på de ökande skilsmässotalen, den sjunkande äktenskapsfrekvensen och de allt flera ungdomar, som sammanbor utan formell vigsel.

Utredningsdirektiven av 1969 till familjelagssakkunniga ger också vid handen att justitieministern tagit intryck av dessa stämningar även om en klart uttalad ambivalens jämväl kommer till uttryck. "En ny lagstiftning bör enligt min mening så långt möjligt vara neutral i förhållande till olika samlevnadsformer och olika moraluppfattningar. Äktenskapet har och bör ha en central plats inom familjerätten - - -"

Trots den uttunning av äktenskapslagstiftningen som majoriteten av de sakkunniga - under hänvisning till direktiven - förespråkade i sitt betänkande (SOU 1972:41) Familj och äktenskap I, uttalas dock klart i propositionen (1973:32): "Familjen är av grundläggande betydelse för familjemedlemmarna själva och för samhället. Inom familjens ram får barnen vård och uppfostran. Sammanhållningen inom familjen kan tillgodose föräldrarnas och barnens behov av trygghet och samhörighet med andra."

Propositionen slår också fast att det inte finns någon anledning att överge trohetskravet sådant det kommer till uttryck i 5 kap. 1 § i GB: "Man och hustru äro skyldiga varandra trohet och bistånd. De hava att i samråd verka för familjens bästa." Det är väsentligt att kravet på trohet och makarnas ömsesidiga ansvar för den gemenskap de byggt upp klart kommer till uttryck i lagstiftningen. Men trohetskravet kan inte begränsas bara till makarnas sexuella samliv utan måste med djup personlig innebörd avse deras inbördes förhållande över huvud taget.

Lagtexten om trohet och ansvar anger äktenskapets inriktning och syfte. Statsrådet vill inte knyta några juridiska sanktioner till otroheten som sådan. Skuldfrågan i händelse av äktenskapsskillnad är inte domstolens sak enligt propositionen. Härtill kan man i vissa fall ställa sig tveksam. Onekligen förefaller det stridande mot rättskänslan i fall där ena parten grovt kränkt den andra men likväl tilldömes underhåll av den uppenbart förfördelade. Domstolen bör i dylika fall ha möjlighet att göra rimlig avvägning.

Propositionens uttalande om trohetskravets bibehållande "vid en partiell reform av GB" skulle kunna ge vid handen att 5 kap. 1 § i GB

kan komma att utgå i samband med reformarbetets senare del. Att så inte får ske bör riksdagen redan nu klart uttala.

I samband med äktenskapskillnad anser vi att en betänketid om 6 månader är motiverad under alla förhållanden utom i de fall där makarna redan levt åtskilda i minst 2 år. Även i fall där makarna – utan barn under 16 år – är "ense om att äktenskapet skall upplösas" är betänketid befogad.

Varje äktenskapsmedlare vet att tillfälliga äktenskapliga konflikter inte sällan resulterar i förhastade beslut. Att låta dylika bli livsavgörande utan att ge vederbörande tillfälle till eftertanke är föga humant. Lagen bör därvid komma den mänskliga svagheten till hjälp. Åtskilliga medlingar har lett till försoning och fortsatt samliv bl. a. av den enkla anledningen att medlingarna tagit tid i anspråk.

Vad gäller dispens från äktenskapsåldern (18 år) finner vi det otillfredsställande att länsstyrelsen skall kunna lämna bifall mot föräldrarnas vilja. Möjligheten för föräldrarna att hos kammarrätten överklaga länsstyrelsens beslut är en klen tröst. I sådant fall torde konflikten enbart befästas mellan föräldrar och barn och parterna berövas möjligheten till förtroendefullt samtal under lugna förhållande. Man har ingen anledning att i förtid fränta föräldrarna ansvar för barnens framtid.

Det torde vara obestridligt att frågor av hithörande slag i första hand och i görligaste mån bör avhandlas inom familjerna. Lagrummets (GB 2:5) föreslagna lydelse kan med skäl uppfattas som en utmaning mot föräldraansvar och familj och strider därmed mot lagstiftningens anda. Vi yrkar för den skull att nuvarande giftermålsbalkens 2 kap. 3–4 §§ kommer till uttryck jämväl i den nya lagstiftningen.

Eftersom arbete på äktenskapslagstiftningens område just nu pågår i övriga nordiska länder och lagstiftningssamarbete tidigare praktiserats på områden som berör grannländerna har det från flera håll bedömts som olämpligt att vårt land forcerar fram förevarande delreform. Vi instämmer i kritiken och uttalar den bestämda uppfattningen att reformarbetets andra del samordnas med övrigt nordiskt lagstiftningsarbete på området.

Med stöd av vad ovan anförts och förutsatt att riksdagen inte avslår propositionen 1973:32 hemställs

att riksdagen beslutar att

1. domstol vid beslut om underhåll skall ha möjlighet ta rimlig hänsyn till fall av otrohet i enlighet med vad i motionen anförts,
2. trohetskravet sådant det kommer till uttryck i 5 kap. 1 § GB skall kvarstå jämväl efter det fortsatta reformarbetet,
3. en betänketid om 6 månader skall föregå äktenskaps upplösning även då makarna är ense, förutsatt att de ej varit åtskilda i minst två år,

4. GB:s nuvarande 2 kap. 3 § skall komma till uttryck i lagstiftningen,
5. fortsatt reformarbete avseende äktenskapslagstiftning underkastas nordisk samordning.

Stockholm den 10 april 1973

MÅRTEN WERNER (m)

i Malmö

GUNNAR OSKARSON (m)

TORE NILSSON (m)

i Agnäs

OVE NORDSTRANDH (m)

FILIP W. FRIDOLFSSON (m)

i Stockholm